

HET INDISCH NIEUWS

In dit nummer:

Geld-peryckelen	pag. 3
Alexander de Groote in de Mal. literatuur	„ 4
Gen. Doorman over de troepen in Indië	„ 5
Indië in de twintiger jaren	„ 8
Over zwijgen en spreken	„ 10
Australiërs landden op Lombok	„ 14

Tahoe-verkoopsters (inheemsche lekkernij)

35cent

Zaterdag 23 November 1946
2e Jaargang No.

44

ZEKERHEIDSTELLING! BELASTINGEN

ACCOUNTANTSKANTOOR
BERT G. VAN HAARLEM
ACCOUNTANT en BELASTINGCONSULENT

DEN HAAG | ROTTERDAM-C
35 Surinamestraat 35 | 4a Kon. Emmaplein 4a
Telef. 114253 en 114254 | Telefoon 21530

HUWELIJKS
CADEAUX
bij
KOCH

INTERNATIONALE CORRESPONDENTIE-CLUB

Wat is en hoe werkt de I.C.C.?
De I.C.C. is een instelling, welke personen met elkaar in contact brengt, die weinig of geen relaties hebben. Zij, die om welke reden of welk doel dan ook, uitbreiding van hun relaties zoeken, kunnen lid worden. Vraagt gratis inlichtingen, welke geheel vrijblijvend in blanco couvert worden toegezonden door de

Den Haag: L. Houtstraat 18,
Amsterdam: Postbus 7024,
Postkantoor Courbetstraat

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ N.V.

Hoofdkantoor: Amsterdam
Kantoren in binnen- en buitenland

ALLE BANK-, EFFECTEN- EN
ASSURANTIEZAKEN

Tijdschriftenhandel

Velpschestraat 116 - Telefoon 336620

'S-GRAVENHAGE

Bezorgt U gaarne

HET INDISCH NIEUWS

Neemt tevens abonnementen aan op: „Vliegwereld”, „Het Nieuwe Modeblad” en het maandblad „Moeder”.

LUCHTVAARTCURSUSSEN

KENT U

de talrijke mogelijkheden, welke de zo snel groeiende luchtvaart biedt aan flinke jonge mensen, die iets bereiken willen?

Zo niet, vraagt dan vandaag nog inlichtingen bij:

I. S. L. O.

SINGEL 98e, AMSTERDAM-C.

Studieleiding: H. H. de Kat, Kellenbach,
Ir. Legger en v. Hattum

Instituut voor Schriftelijk Luchtvaart Onderwijs

LEEST U AL

Het Dagblad

VOOR HET KONINKRIJK
DER NEDERLANDEN

p. kwart. f 3.25 - p. maand f 1.10 - p. week f 0.26

Naam:

Adres:

Plaats:

Wenscht: Kwartaal-, Maand-, Weekabonnement

Handtekening:

Opzenden: Noordeinde 29, Heulstraat 1-3
of per telefoon 112224, 's-Gravenhage

HET INDISCH NIEUWS

N.V.
„HET INDISCHE NIEUWS”
Directeur: G. de Pree
Hoofredacteur:
L. F. Tijnstra

Bureau Red. en Admin.:
Noordeinde 29
Tel. 112884 - Giro 85369
's-GRAVENHAGE
Abonnementsprijs:
p. kw. f 4.—, p. Nr. f 0.35

ALGEMEEN VOORLICHTINGS ORGAAN GEWIJD AAN DE OVERZEESCHE GEBIEDSDEELLEN

GELD-PERYCKELEN

De geldsituatie is in Indië onoverzichtelijker geworden dan ooit. De republiek heeft aangekondigd zelf geld te gaan uitgeven en dienovereenkomstige maatregelen getroffen. De Japansche biljetten moeten ingeleverd worden. Iedere particulier mag niet meer dan f 50.- in zijn bezit houden. Hierdoor zijn er vier geldsoorten in Indië in omloop gekomen: Ten eerste: het oude Javasche bank-geld, dat nog koers heeft in het geallieerde gebied en waarvoor de inwisseling tegen het nieuwe geld nog openstaat — althans de coupures van f 5.— en daar beneden — de grotere biljetten moeten en kunnen nog steeds ingeleverd worden om op geblokkeerde rekening te worden geschreven. Ten tweede, het Japansche geld, dat in hetzelfde gebied tot voor enkele dagen eveneens nog werd ingenomen en dat in geallieerd gebied naast het N.I.C.A.-geld en in republikeinsch gebied tot dusver uitsluitend werd gebruikt als ruil- en betaalmiddel.

De republikeinen trekken dit geld thans in, zooals de Nederlanders reeds maanden geleden deden. Ten derde, het N.I.C.A.-geld. Ten vierde, het nieuwe republikeinsche geld.

Den grootsten financieelen econoom gaat het thans duizelen. Burger en leek zien in den warwinkel heelemaal geen draad meer. Het gevolg van de republikeinsche maatregelen is geweest, dat een algemeene vlucht voor het Japansche geld is ingetreden. Een vlucht in de goederen en in..... den N.I.C.A.-gulden! Dit laatste hebben de republikeinen zeker niet gewild. Het doet zelfs eenigszins komisch aan, te constateeren, dat door de jongste republikeinsche oekase de koers van den N.I.C.A.-gulden is gestegen. Ten opzichte van den Japanschen gulden althans noteerde de laatste dagen het Nica-geld op de zwarte markt 1 op 60, ja zelfs 1 op 100, tegen eenige weken geleden 1 op 21. Minder komisch is, dat de rijstprijz gestegen is van 50 tot 150 Japansche guldens per liter. Dat betekent voor den eenvoudigen man honger!

Het schijnt wel, dat andere factoren bij de stijging van den rijstprijz ook een rol hebben gespeeld, o.a. de grotere moeilijkheden, die het vervoer den laatsten tijd schijnt te ondervinden. Maar

hoofzaak is wel de geldzijde van het verschijnsel.

Het spreekt immers vanzelf, dat nu de hoofdofficieren van de Amacab voor Java, Madoera en Sumatra hebben bepaald, dat het Japansche invasiegeld met ingang van 1 October waardeloos zal zijn, en ongeveer tezelfdertijd bovendien de republikeinen de inwisseling van dit geld tegen het nieuwe republikeinsche betaalmiddel hebben afgekondigd, een ieder zich van de Japansche munt wenscht te ontdoen. Vooral degenen, die groote hoeveelheden hiervan hebben en vreezen, dat zij verantwoording zullen moeten afleggen over de wijze, waarop zij aan dit geld gekomen zijn. Verscheidene berichten wijzen er dan ook op, dat groote opkoopters de pasars hebben leeggekocht. Dat op deze wijze het volksvoedsel een ontoelaatbaar hoog prijspeil is gaan vertoonen ligt voor de hand. Dat hieruit tevens een koersstijging van den N.I.C.A.-gulden voortvloeide, is al even begrijpelijk. Men vluchtte in paniek uit den Javaanschen gulden. Eén toevluchtsoord vond men in de goederen — o.a. de rijst — een ander toevluchtsoord was de munt, waarvoor geen rekenschap is verschuldigd: het nieuwe Nederlandsch-Indische geld. Trouwens het overwegend aanbod van Jappengeld alleen al zou vermoedelijk volstaan hebben om een koersstijging van de N.I.C.A.-munt te bewerkstelligen, zij het een minder frappante dan thans is opgetreden.

De chaos is overigens nog grooter doordat de inwisseling van Japansch geld tegen Nederlandsch-Indische valuta is doorgestaan tot 30 October j.l. tegen de officieele koers van 3 tegen 1. Zulks terwijl op de zwarte markt de Japansche gulden tot op één cent gedaald was! Hieruit is allereerst af te leiden, dat de vlucht naar den N.I.C.A.-gulden, tenminste via den officieelen inwisselingsweg vermoedelijk minder algemeen geweest is dan naar de goederen. En daaruit valt in tweede instantie te concluderen: ten eerste, dat er veel „zwart” geld moet zijn; ten tweede, dat de vlucht in de goederen grooter zal zijn geweest dan die in het nieuwe betaalmiddel, want tusschenpersonen zullen moeilijk te vinden zijn geweest, daar de banken het recht hebben

om den inwisselaar te vragen naar de herkomst van het Japansche geld en zelfs om de saldi der cliënten te blokkeeren. Intusschen zal het duidelijk zijn, dat straks als ook de vier geldsoorten tot twee zullen zijn teruggebracht (Nica-geld en republikeinsch geld), de oplossing voor de monetaire situatie nog moet worden gevonden. Het girale betaalmiddel heeft in Indië verhoudingsgewijs veel minder beteekenis dan hier in Nederland. Aangezien het bij monetaire maatregelen, ruwweg gesteld, gaat om de verhouding van het totaal-generaal der betaalmiddelen, van welken aard ook, tot de totale hoeveelheid beschikbare goederen, klemt in Indië te meer de eisch, dat het chartale betaalmiddel radicaal gesaneerd wordt. Dat de autoriteiten het belang hiervan duidelijk inzien, blijkt uit het bericht, dat reeds een concept valuta-overeenkomst tusschen de Nederlandsch-Indische Regeering en de Republikeinen in Djokja is aangekomen en in studie genomen. Het is intusschen te hopen, dat snel tot definitieve saneering zal worden overgegaan, zoodra de algeheele politieke overeenstemming zal zijn bereikt. Dat zal de eenige weg zijn om uit de monetaire chaos te geraken, die thans in Indonesië heerscht.

AMENDE HONORABLE

De laatste weken is „Het Indisch Nieuws” wegens technische bedrijfsstoringen niet kunnen verschijnen. Intusschen zijn de moeilijkheden opgelost. Wij wilden echter niet nalaten, onze lezers hiervoor onze oprechte excuses aan te bieden.

In de naaste toekomst hopen wij onzen lezerskring voor het verzuimde schadeloos te stellen door een extra-editie of wellicht een speciaal, omvangrijk Kerstnummer. Plannen voor een en ander staan reeds op stapel, evenals maatregelen om den inhoud van ons blad nog belangwekkender te maken.

Indië blijft onze aandacht vragen en overeenstemmig daarmede zal „Het Indisch Nieuws” een goede voorlichting blijven brengen over wat zich afspeelt in onze Gebiedsdeelen overzee.

Alexander de Grootte

in de „The story of Alisauder is so comune
That every wight that hath discreoun
Maleische Literatuur Hath heard somewhat or all of his fortune”.
(Chauser.)

Alexander's Zwaard en Zegel.

Alexander's telg, de eerste Maleische heerscher, zou zich in dit verband dan, gezeten op een sneeuwwit rund, geopenbaard hebben op de Boekit Si Goentang Mahamèroe, de heilige berg in Palembang, alwaar hij zich o.a. door een zwaard en een houten zegel zou hebben gelegitimeerd. Nóg beroemt de Sultan van Perak (een staatje op het schiereiland Malaka) zich op het bezit van dit zwaard en zegel, terwijl zijn kindertjes in slaap worden gezongen met een liedje, waarin zij afstammelingen worden genoemd van den grooten Alexandros. Van dit zwaard, een fraai wapen met een gouden, met turkooizen bezet gevest en overdekt met Arabische karakters, kan de ouderdom, afgaande op het lettertype van het schrift, echter bezwaarlijk op meer dan eenige eeuwen worden gesteld. Van het oorspronkelijke, houten zegel heet nog het stukje hout afkomstig, dat in het handvat van de huidige zilveren kopy is vervat.

De Maleische Alexanderroman, waarvan meerdere handschriften bestaan (het omvangrijkste telt bijna 1000 pagina's quarto) zijn nog niet door druk toegankelijk gemaakt. Hoewel niet onder de meest gelezen voortbrengselen der Maleische literatuur te rangschikken, genieten deze bewerkingen toch nog wel de populariteit, welke overal ter wereld aan dergelijk soort stichtelijke lectuur geschonken worden.

Br.

*) Iskandar, de Arabische naam voor Alexander, zooals deze ook door de Maleiers is overgenomen, ontstond uit Aliskandar, waarbij de Arabieren de syllabe al — voor hun lidwoord „al” aanzagen en zoodoende in den naam weglieten.

**) Zie ons nummer van 12 Oct. 1946 pag. 10—11.

Het oude Alexander-verhaal.

Ook de Maleische literatuur, als zoveler andere letteren, bezit een vrijwel volledige bewerking van het verhaal over Alexander, den Grooten, den wereldveroveraar en wel in de „Hikajat Soeltan Iskandar Dzoe'l-karnain” („Geschiedenis van Sultan Iskandar *) den Tweehoornigen”, zooals Alexander's oude Arabische naam luidt).

De Alexander-roman komt voor in de schriftelijke overlevering van zeer veel volken, verspreid over drie werelddeelen.

Het oude Alexander-verhaal van voor ruim 2000 jaar werd n.l. omgewerkt in talloze talen, zoowel in het Westen als in het Oosten: de oude talen, alsmede de meeste talen van Middeleeuwsch Europa (b.v. Maerlant's Spieghel Historiaal) benevens die van geheel Zuid-Azië en Noord-Oost-Afrika: Syrisch, Hebreuwsch, Ethiopisch, Perzisch, Armeens, Turksch, Arabisch, Hindoestani en zelfs Siameesch en eenige Indonesische talen zooals Maleisch, Javaansch en Boegineesch.

Verweven met legenden.

Deze verhalen, die een volledige levensbeschrijving geven van den grooten wereldveroveraar, met wiens figuur zich ondertusschen talloze legenden verweven hebben, ontleenen hun inhoud niet aan de historische werken van een der Alexander-biografen, doch gaan terug op het werk van den z.g. Pseudo-Callisthenes, een auteur, die vroeger ten onrechte werd vereenzelvd met Callisthenes, een verwante van Aristoteles en een der historici, die Alexander op zijn tochten volgde. Dit boek, dat waarschijnlijk eenige eeuwen vóór Christus te Alexandrië in het Grieksch werd geschreven, vertoont een sterk Egyptischen inslag en werd samengesteld uit de toen aanwezige, voor het meerendeel niet al te betrouwbare Alexander-biografieën, of bewerkingen daarvan, benevens uit de toentertijd in zwang zijnde reisromans, die allerlei fantastische en avontuurlijke verhalen over het Oosten gaven. Later werden nog verschillende legenden ingevoegd, welke haar motieven ontleenden aan de Oostersche mystiek, zoodat omstreeks de tweede of derde eeuw na Christus de Alexanderroman in zijn in groote lijnen tot op heden overlevenden vorm ontstaan is. Dat al deze oude legenden juist op de Alexanderfiguur werden overgedragen, ligt aan het feit, dat hij de persoon was, op wien de in het Oosten reeds voorhanden zijnde voorstellingen van een komenden Messias werden toegepast.

De Maleische „Hikajat Iskandar”, een der oudste Maleische klassieken, die op

Arabische, gedeeltelijk oude Perzische voorbeelden is terug te voeren, stelt Alexander dan ook voor als een groot apostel van de Islam, die op zijn veroveringen en omzwervingen wordt bijgestaan door zijn geestelijken raadsman Nabi Chidir (de Profeet Chidir), een nog niet volkomen verklaarde figuur, die als de met genade en kennis begiftigde knecht Gods echter in niet geringe mate aan Alexander's roem bijdraagt en met zijn wonderdaden de meest spitsvondige argumenten van diens heidensche tegenstanders ontzenuwt.

Stamvader der Maleische vorsten.

Het behoeft wel geen betoog, dat het adopteren van de Alexanderfiguur als stamvader hunner dynastie meer dan één heerscher uit het Oude Oosten een alleszins aantrekkelijk denkbeeld hebben toegeschenen. Het baart in dit verband dan ook weinig opzien, wanneer wij den auteur van de „Sedjarah Melajoe” („De Maleische Kroniek”, het groote officieele Maleische geschiedboek uit den aanvang der 17e eeuw **) de afstamming der Maleische vorsten zien terugvoeren op den grooten wereldveroveraar, zooals deze in de „Hikajat Iskandar” den Maleiers bekend was geworden. Dat bij de beoordeeling der werkwijze van deze Maleische „sibbekundigen” in ruime mate welwillendheid dient te worden betracht, behoeft wel geen nadere vermelding. De te overbruggen tijdsruimte, zoo hij zich hiervan al bewust is geweest, was waarlijk al te groot, dan dat de Ma-

De Tjandi Tèwoe met tempelwachters.

de troepen in Indië

Na een inspectietocht.

De Julianakazerne-Clingendaal zou een gymnasium kunnen zijn of een bibliotheek: een kazerne stellen wij, doorgewinterde burgers, ons anders voor en we constateeren, dat dit ruime complex in mooi-rooden baksteen één van de zeer weinige goede erfstukken is van de Duitse bezetting.

We staan in een breede hall en moeten linksaf. Even wachten in een klein voortvertrek en generaal-majoor P. L. G. Doorman, die zoo juist is teruggekeerd van een reis door Indië, noodigt ons vriendelijk uit in zijn werkkamer te komen.

„Uw indrukken van Uw inspectietocht.“ We vallen met de deur in huis. Bij wien kunnen wij beter terecht: vóór Nederlands bevrijding was generaal Doorman verbonden aan den staf van prins Bernhard te Brussel en als zoodanig begon hij de vrijwilligersbataljons voor den strijd tegen Japan te organiseeren. Het bleek echter niet noodig „bevrijdingswerk“ in den Europeeschen zin te gaan verrichten: de manschappen kregen een andere, wellicht veel moeilijker taak.

Hoe zij hierover denken en onder welke omstandigheden zij werken, daarvan wilde generaal Doorman zich nu persoonlijk gaan overtuigen: met een jeep langs de „fronten“ op Java en Bali, met een Mitchell B25 naar de Buitengewesten. Geen eenheid van eenige beteekenis werd overgeslagen.

Goede stemming en samenwerking.

Zijn woorden geven al direct een indruk van openhartigheid; ook met generaal Spoor, die met journalisten over heel wat neteliger kwesties den degen kruiste, hebben wij dit ervaren.

„De stemming onder de vrijwilligers is buitengewoon“. Dit wil generaal Doorman voorop stellen.

Het zijn meerendeels jongens, die Indië nooit gezien hebben en daardoor ook volkomen onbevungen tegenover de bevolking staan; eigenlijk precies zoo, als een Limburger tegenover een Drent, als hij toevallig in Drenthe gelegd is. „U zou moeten zien, hoe een korporaal-ziekenverpleger 's ochtends ziekenappèl houdt! Het gaat aan den loopenden band: hier een pleister, daar kinine, daar een smeersel“. „Je leert het gauw genoeg“, lacht de „dokter“.

De samenwerking met de K. N. I. L.-eenheden is uniek. Tot voor kort dacht men in legerkringen, dat een al te nauw verband tusschen K. N. I. L. en Koninklijke Landmacht niet mogelijk was op grond van verschil in betaling (hoeveel betalingsregelingen bestaan er in Indië wel niet!) en omdat de Amboneesche en Menadoneesche manschappen vanouds gewoon zijn hun vrouw en eventuele kinderen bij zich in de kazerne te hebben. Het blijkt allemaal echter geen bezwaar en zoo zijn er dus gemengde compagnieën en zelfs groepen, waarin je Amboneezen kunt tegenkomen, die vol trots het Friesche wapen laten zien, dat zij

op hun mouw dragen: sprekend symbool der rijkseenheid!

Men kan zich voorstellen, dat door een en ander al voor een groot deel onbewust pacificatiewerk wordt gedaan.

„Schande!“

Generaal Doorman was juist op bezoek bij 7 r.i. in Semarang, toen de berichten over de Amsterdamsche stakingen binnenkwamen. De verontwaardiging was algemeen. „De jongens, voor het grootste deel uit Amsterdam afkomstig, kwamen naar me toe om te vragen, of het indisciplinair zou zijn, als zij een telegram zonden, waarin zou staan, hoe zij hierover dachten“.

„Zal de aankomst van de eenheden der 7 December-divisie, die toch uit dienstplichtigen bestaat, van wie we weten, dat zij niet onverdeeld enthousiast vertrokken zijn, invloed hebben op het oude moreel?“

„Zeker niet. De meeste miliciens zijn niet buiten Nederland geweest en in Indië kijken ze hun oogen uit en hebben geen tijd om over hun grieven na te denken. Daarbij komt, dat ze al gauw zullen inzien, wat een mooie, nuttige taak ze te vervullen krijgen“.

De „Welfare“-zendingen.

Een onaangenaam feit is, dat van de „welfare“-zendingen tijdens het transport uit Nederland zoo veel gestolen wordt. Het vervoer gebeurt met K. P. M.-schepen, die in dienst van de regering varen en waarvan de gezagvoerders geen verantwoording voor de lading op zich nemen. Het is dan toch wel heel zuur, dat eens van een lading, bestaande uit 25000 sigaretten, 1500 stuks bleken te zijn overgebleven!

De buitengewesten zijn, zooals men weet, het gebied van het K. N. I. L. De posten zijn er dikwijls zoo geïsoleerd en vooruitgeschoven, dat er inheemsche troepen noodig zijn, vertrouwd met de bevolking. De legering en de accommodatie daar zijn groote problemen. Vooral op Balikpapan is dit alles nog meer dan primitief. Deze plaats is immers een der ergst verwoeste van geheel Indië. Ook is de groote vraag: hoe kunnen de Europeesche- en Indo-Europeesche officieren en onderofficieren worden afgelost. Zij zijn afgemat na jaren krijgsgevangenschap in Siam en zoo'n langen, ononderbroken diensttijd.

De militaire situatie.

Generaal Doorman vertelde nog, dat de beperking van de patrouilleeringszone tot 2 K.M., waartoe vóór de wapenstilstandsonderhandelingen om politieke redenen besloten is, een ongunstigen invloed op de bevolking had. „Overal, waar onze mannen komen, wordt hun immers gevraagd, of zij van plan zijn te blijven. Hoort men, dat dit wel het geval is, dan wordt ook alle mogelijke steun verleend“.

Nu hebben de ongeregelde bendes weer min of meer vrij spel.

In den loop van de samenwerking met

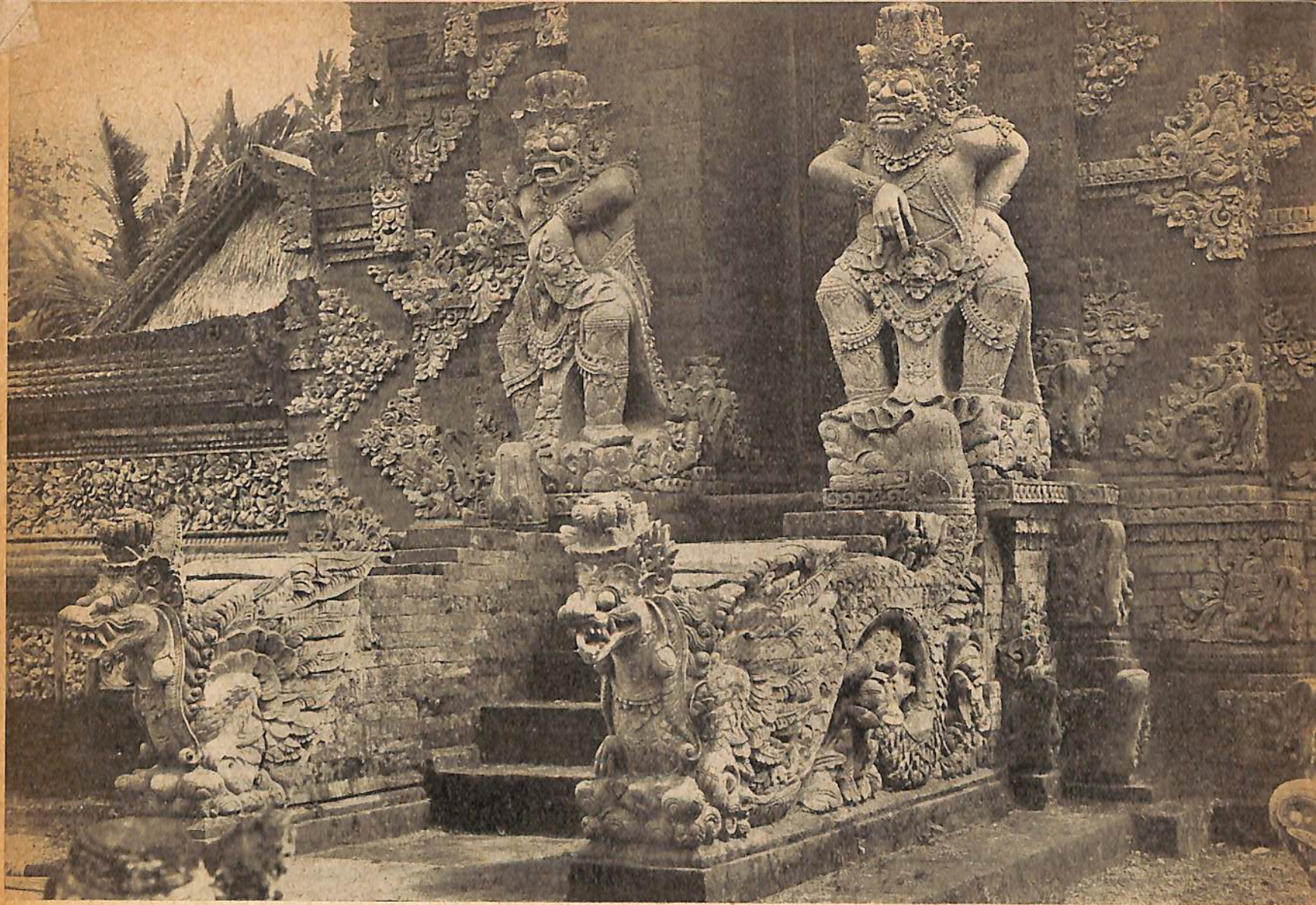
de Britten is voorts gebleken, dat deze er voor bezetting en bewaking van een onrustig gebied een heel andere tactiek op na houden dan de Nederlanders. Op Java hebben zij bepaalde posten ingericht, afgezet met prikkeldraad. Dit zijn vaste punten, die een zeker terrein bestrijken, doch het is niet de gewoonte, dat de bezetting van deze posten in de omgeving patrouilleert, zooals de Nederlanders dat doen. Hetzelfde was al eeuwen in Britsch-Indië het geval. Het is duidelijk, dat men bij deze tactiek heel wat meer troepen noodig heeft dan wanneer lange patrouilletochten worden ondernomen in het te beschermen gebied. Zoo bereiken de Nederlanders, die steeds mobiel blijven, met minder troepen veel meer dan met de Britsche tactiek het geval zou zijn. Dit verschil in inzicht schijnt wel eenige rol te hebben gespeeld bij de inkrimping van de patrouillegrens. Nog steeds komen infiltraties, van republikeinsch gebied uit, in de Buitengewesten voor. Hier en daar helpt de bevolking de verspreide indringers, doch alleen onder pressie.

Toen wij over de T. R. I. te spreken kwamen, gaf generaal Doorman als zijn meening, dat dit leger naarmate men op Java verder naar het Oosten komt, gedisciplineerder optreedt en beter bewapend is. Overigens worden er dikwijls gevangenen gemaakt, die voorstellen om maar weer gauw in het Indische leger te worden opgenomen. „Vanzelfsprekend staan wij zeer gereserveerd tegenover deze aanbiedingen. Voor bewaking hoeven we nauwelijks moeite te doen, want ze denken er niet aan weg te loopen.“

Nog een bijzonderheid van technischen aard: het ligt in groote trekken in de bedoeling de vrijwilligers, die nu een ruime ervaring en scherpe training achter den rug hebben, naar Sumatra te detachieren, zoodra de 7 December-divisie op Java zal zijn aangekomen. De vrijwilligers worden op Java dus door de miliciens vervangen: zelfs een leek kan het voordeel hiervan inzien, den, volgens alle berichten, enormen chaos op Sumatra in aanmerking genomen.

Generaal P. L. G. Doorman in gesprek met den programmaleider der Ned. strijdkrachten 1e lt. Karel Nort.

TEMPEL TE BALI.

Bezoek aan Besakih

De eerste tempel van Bali.

Ik ga naar Besakih. Besakih, de eerste der Balineesche tempels, de flank van den reuzenberg Agoeng. Het is een verrukkelijke morgen, grauw bewolkt, er dreigt zelfs wat regen. De jeep sliert zonder stof omhoog; Karangasem ligt al ver achter en beneden ons en maar steeds komt er geen eind aan de bochten. Na Selat zijn er bijna geen huisjes meer, de wegen zijn zacht van kort gras. Wij stijgen flink en de terrasvormige sawahs zakken links en rechts van ons neer, net als de boomen en de koeien en wij gaan omhoog, naar Besakih, de eerste der Balineesche tempels. Als we naar den reus zien, wiens flanken we zoo brutaalweg beklimmen, kunnen we ons indenken, dat hij de „Heer der Bergen” heet. Zoo'n massief, zwaargebouwd, boven de wolken uitkijkend heerschapp moet wel indruk maken. De weg wordt breed en recht, alsof we ons doel naderen. We tuffen zachtjes door op het veerende gras, de weg wordt heel breed, tien auto's kunnen hier naast elkaar.

„Daar.....”. Zwart en fors gelijnd steken de veeldakige meroe's tegen de lucht af en naarmate we verder rijden,

buigen ze zich naar ons toe, tot de jeep stilschokt en we als kleine menschjes uitstappen en omhoog staren langs die vlucht van trappen, door de grootsche poort, omhoog naar de terrassen en de meroe's daarop - negen, tien, elf dakenreeksen op elkaar, zwarte grillige torens, grijpend naar omhoog.

Even nuchter motor afzetten, sigaret opsteken, geweer omhangen (we zijn niet bang, maar je kunt nooit weten.....). Het komt natuurlijk door dat malle perspectief, die indruk, denk er maar aan, toen je vroeger in een bootje de Maasbrug onderdoor voer, hoe gigantisch dat ding boven je hoofd torende. Maar een feit is, dat deze Balische tempel imponeert en dat de Baliërs er slag van hebben om iets op de juiste plaats te zetten. Goeie lui om mee te gaan verhuizen.

We klimmen de trappen op, misschien wel honderd - dit is het eerste terras pas. De monumentale poort door, zien we een enorm erf, meroe's, balés. De grond is schoongeveegd. Een nieuwe reeks trappen, even een schetsje maken.

De tempel is nog niet zoo oud, hoor ik, veel dateert van 1922; maar de plek als heiligdom, als bedevaartsoord, als eerste van Bali is zeer, zeer oud. Er moet al een tempel gestaan hebben voor den slanggod Besakih, voordat de Hindoes op Bali kwamen.

Als we zoo rondkijeren, trappen op en af, tusschen meroes door, onder zware

boomen, en op balé's uitrusten, bepeinen we wat een geloof tot stand kan brengen. Millioenen stenen, zware granietblokken en balken zijn den berg opgesjouwd en hebben zich onder vrome handen opgestapeld tot dit grijze monument. Wat is het, dat den scheppers weerhouden heeft van het aanbrengen van versieringen? Want geen krul, geen arabesk is in het hout gesneden; geen blauw, geen goud noch drakenbloed geeft kleur aan dit ingetogen bouwwerk. Dit imponeert: Besakih is groot van lijn en van opzet. Hier is niet getracht het werk zelf mooier te maken, alles spreekt hier voor zichzelf. Een god zou dit immers doorzien! Denkt de Baliër zoo? Ik weet het niet, maar de god, voor wien deze tempel is en dat is de allerhoogste god voor de Baliërs, moet een groote en een rechtvaardige god zijn, dat hem deze sobere eenvoud toegewijd is. Van hieruit wordt het heilige water gehaald om de nieuwe tempels daar beneden in te wijden; van hieruit decreteert men de riten. Dit is Rome en Mekka tegelijk.

We wandelen terug. De trappen afdalend, zie je de wazige vlakken verlopen in een breede streep ultramarijn. Noesa Penida ligt daar ook, daar ligt Kloengkoeng ergens. Je stelt je voor hoe karavanen naar hier gekomen zijn, in hun kleurige kains en met vrachten offers. Nu is het stil hier, een kampong is zelfs niet te bespeuren — daar staat ons kleine jeepje.....

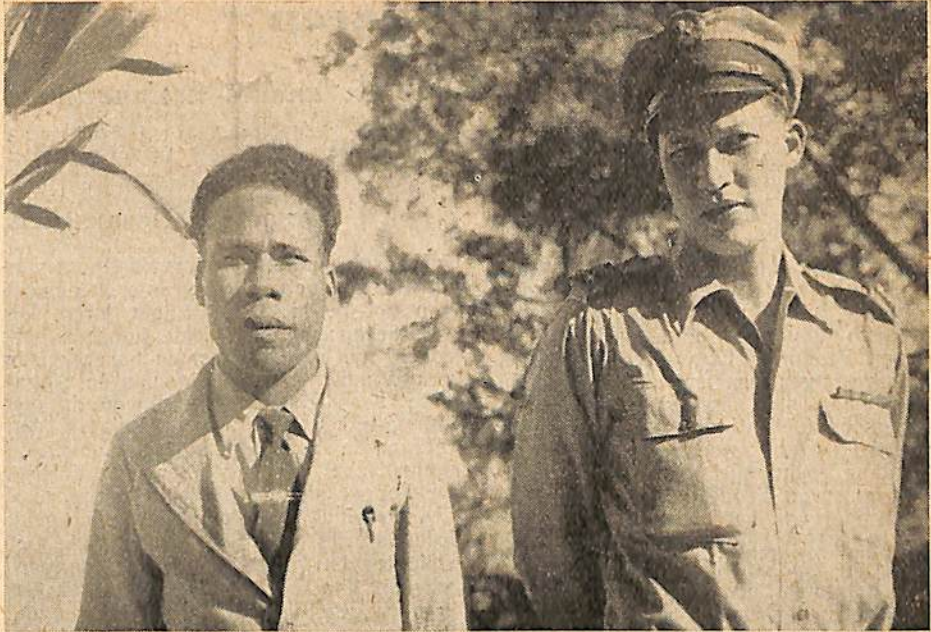
A. W. S.

Papoea of Irian?

De afgevaardigde van Nieuw Guinea naar Malino, de heer Kasiepo, heeft op de historische conferentie in dit schilderachtige bergoord de naamsverandering van Papoea (Nieuw Guinea) aan de orde gesteld. Hij wilde het land voortaan Irian laten noemen. Eerstgenoemd woord n.l. zou afgeleid zijn van een Timoreesch woord dat „slaaf” zou beduiden. De naam Irian zou veel plezieriger klinken want het zou „warm klimaat” beteekenen.

Deze kwestie is nu nog eens aangesneden door dr. L. I. Graf, hoofd Voorlichting Regeeringscommissariaat Borneo en de Groote Oost in het officieele weekblad van den R.V.D. te Batavia „Uitzicht”. Dr. Graf stelt eerst vast, dat in den loop der eeuwen „Papoea”, buiten Nieuw Guinea overal burgerrecht heeft verkregen, en er derhalve zeer klemmende redenen aanwezig moeten zijn, indien tot verandering van dezen historischen naam, die vermoedelijk niet van Europeeschen afkomst is, zou worden overgegaan. De nieuw voorgestelde naam „Irian” heeft volgens schrijver op Nieuw Guinea geen onverdeeld gunstige ontvangst gehad. Voor verschillende bevolkingsgroepen zou het zelfs de beteekenis van „slaaf” hebben. (Opmerkelijk: hetzelfde argument van Kasiepo tegen den naam Papoea. — Red. H.I.N.).

Het artikel eindigt met de zinsneden: „Ten slotte zullen het allereerst de geza-

De vertegenwoordiger van Nieuw-Guinea, de heer Kasiepo, en zijn adviseur kapitein De Bruin.

menlijke bewoners van Nieuw Guinea moeten zijn, die zelf in dezen een beslissing nemen. Pas wanneer de verschillende thans nog geïsoleerd levende volksgroepen tot grotere eenheid zullen zijn samengegroeid, een zeker, zich tot alle bewoners van het gebied uitstrekkend, gemeenschapsbewustzijn zal zijn ontstaan

en de uitspraak van een publieke opinie mogelijk is, zal het oogenblik daar zijn, om, indien noodig, zich hierover te beraden. Alsdan zal misschien wel blijken, dat het volk van Nieuw Guinea geen afstand wil doen van zijn historischen naam, maar zelfbewust en trotsch zal vragen genoemd te worden: PAPOEA!”

Expeditie naar Nieuw Guinea

Onder voorzitterschap van prof. dr. Baas Becking heeft de Coördinatie-commissie voor Natuurwetenschappelijke Zaken te Batavia onlangs een vergadering gehouden, waar de vice-admiraal L. A. C. M. Doorman een uiteenzetting heeft gegeven van de voorloopige plannen van de exploratie van Nieuw-Guinea. Hij verklaarde, dat hij in opdracht van den Minister van Overzeesche Gebiedsdeelen naar Indië was gekomen, om zich te oriënteren aangaande den steun, dien de Indische Regeering aan de expeditie zal kunnen verlenen, in de eerste plaats door het tijdelijk ter beschikking stellen van wetenschappelijke deskundigen, en verder in den vorm van materiele hulp, zooals vliegtuigen, schepen, levensmiddelen, tenten en andere benodigdheden voor de expeditie.

De vice-admiraal zal ook een bezoek brengen aan Hollandia, dat vermoedelijk de hoofdbasis van de expeditie zal worden. Hij zal dan ter plaatse de verschillende mogelijkheden onderzoeken. Wanneer de vice-admiraal een volledig inzicht heeft verkregen in het aandeel, dat Indië in deze onderneming kan leveren, zal hij zich weer naar Nederland begeven, om daar verslag van den stand van zaken uit te brengen. Nederland zal dan voor de overige helft zorgen. Het zal vermoedelijk mogelijk zijn, van de Royal Air Force vliegtuigen voor wetenschappelijke doeleinden over te nemen.

Sedert 1907 hebben de Nederlanders net initiatief gehad bij de exploratie van Nederlandsch Nieuw-Guinea. Het is een

eezezaak voor ons, dat dit in de toekomst zoo blijft. Dit wil niet zeggen, dat wij geen prijs stellen op buitenlandsche hulp. Integendeel, deze is welkom. In dit verband releveeren wij met waardeering de voortreffelijke resultaten van de Amerikaanse Archbold-expeditie vóór den oorlog.

De wetenschappelijke medewerkers aan de expeditie zullen hoofdzakelijk moeten voortkomen uit de veteranen van vorige expedities. Gedurende den Japanschen bezettingstijd hebben echter, helaas, velen hunner het leven verloren, zoodat de expeditiestaf wellicht aangevuld zal moeten worden met enkele buitenlanders.

Het ligt in de bedoeling om twee gebieden, die nog vrijwel terra incognita zijn, te exploreren:

Ten eerste: een gebied ter grootte van ongeveer 2 miljoen ha, dat den vorm heeft van een ruit en gelegen is benoorden de Centrale Keten, tusschen de Wilhelmina-top in het westen en de grens met het Australische deel van Nieuw-Guinea in het oosten.

Ten tweede: een gebied van ongeveer 500.000 ha, dat den vorm heeft van een vierkant en gelegen is tusschen de Carstensz-, Wilhelmina- en Doormantoppen. Dit gebied ligt ten westen van het eerste.

De bovengenoemde begrenzing houdt intusschen niet in, dat andere stukken van Nieuw-Guinea niet voor exploratie in aanmerking zouden komen.

De expeditie zal niet alleen op zuiver wetenschappelijke exploratie uitgaan, doch zich tevens bezig houden met een onderzoek naar de practische mogelijkheden voor kolonisatie, cultures en mijnbouw. Hiertoe zullen verscheidene medewerkers van groote maatschappijen met de expeditie meestrekken.

Mechanische rijstbouw op Timor

Mr. M. J. Dykman van het Departement van Landbouw, heeft onlangs een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheden voor mechanischen rijstbouw op Timor. Gebleken is, dat de perspectieven buitengewoon gunstig zijn in de vlakke van Gelolok, in het landschap Insana, onderafdeeling van noord- en midden-Timor. Indien het benodigde materiaal beschikbaar is, kan onmiddellijk een aanvang gemaakt worden met de werkzaamheden, zoodat Timor in Mei van het volgend jaar voldoende rijst voor zich zelf zal kunnen opleveren en daarna zelfs in staat zal wezen rijst te exporteeren.

Het beplanten van de rijstvelden, waarbij de ossen zich steeds de trouwe helpers der inheemschen toonen.

Indië in de twintiger jaren

Journalistieke en andere herinneringen

XIX.

door Bockitangin

Een Russisch Drama.

Het tooneel speelt in een schouwburg ergens op Java. De elite van de stad is aanwezig bij de voorstelling van Boris Godoenov door de Groote Russische Opera van Feodorov. Er wordt in het Russisch gezongen, een taal die niemand begrijpt, het stuk is onbekend, en de schaarsche toelichtingen op het program zouden volstrekt ontoereikend zijn zonder het aangrijpend spel en de hartstochtelijke zang van Feodorov's keurtroep. De groote ster van het gezelschap, de bariton Hochloff, geeft een onvergetelijke vertolking van de titelrol. Niemand verstaat ook maar een woord van wat hij zingt maar dat is niet noodig, — door klank en intonatie, gebaar en mimiek, pose en beweging weet hij het drama zoo uit te beelden, dat ieder den door wroeging tot waanzin gedreven Tsaar voor zich ziet en meeleeft met zijn wilde smart-uitbarstingen. Men begrijpt, dat hier kunst van de hoogste orde wordt geboden, dat deze Hochloff wellicht de grootste zanger en tooneelspeler is, die ooit onder de palmen heeft gewandeld, en met ingehouden adem luistert en kijkt men toe.

Wat men niet weet is, dat hier — o ironie van het leven! — een treurspel van de verbeelding ineenvloeit met een drama van de werkelijkheid, dat het de kranke geest van Hochloff is, die zwerft en wankelt en stuiptrekt in de vermomming van den bloedigen Tsaar. Maar zijn kameraden weten het. Zij weten, dat Hochloff doodziek is en slaaf van de verdoovende middelen, waarmee hij zijn kwaal tracht te bezweren. Al lang geleden namen ze de eerste symptomen waar van de naderende dementie maar ze hebben tegen beter weten in gehoopt op herstel. En nu staan ze achter de coulissen en roepen hem feedere woorden toe, en smeekbeden, als er vreemde stilten komen in zijn spel, door de rol niet voorgeschreven, en 't vuur van den echten waanzin in zijn oogen begint te smeulen. Telkens wil hij het tooneel af loopen, eenmaal is hij al bijna in de coulissen.....

— Niet doen, Vania, om mijnentwil niet doen, Vanjoesja... Vanjoesjenka!...

Het is zijn tegenspeelster, de sopraan Boerskaja, die hem schreiend en handenwringend in den weg treedt, en hem smeekt door te gaan.

En Hochloff vermant zich, hij is weer Boris, de door gewetensangsten gekwelde usurpator. Maar in het laatste bedrijf, tijdens de sterfscène van den waanzinnigen Tsaar, die de schim van den vermoorden Dmitri ziet verschijnen, breekt er iets in zijn zieke brein. Voor goed. En van dat oogenblik af is hij verloren voor zijn vrienden, verloren voor de muziek, verloren voor het leven. Hij is niet lang daarna gestorven, zonder dat het floers van zijn geest werd weggenomen, en het is ergens op een klein Indisch kerkhof, onder wuivende palmen, dat deze groote zanger uit het Noorden zijn laatste rustplaats vond.

De gouden Hause-jaren.

Het seizoen van Feodorov's Opera was op artistiek gebied het groote evenement van het begin der twintiger jaren. Dit gezelschap van een kleine honderd personen, met eigen orkest en ballet, reisde van Wladiwostock via Manilla en Singapore naar Batavia. Het kwam in den hausse-tijd van de na-oorlogsjaren, den tijd van de exorbitante suikerprijzen en de fantastische dividenden en gratificaties. De hoorn van den overvloed werd over den Archipel uitgestort; ieder had geld, ieder liet het geld rollen, ieder wilde met volle teugen genieten nadat het oorlogsgeweld, alhoewel Indië sparend, toch een domper gezet had op de levensvreugde. Weken van te voren werden plaatsen besproken, en toen de Russen nog ergens tusschen Manilla en Singapore dobberden was de Bataviasche schouwburg voor de eerste zes voorstellingen al uitverkocht. Dit lag voor een deel aan een grootscheepsche en ongewoon intensieve reclamecampagne, maar meer nog aan den onstuimigen lust van de Indische menschen om na vier jaar van gedwongen versobering volop deel te nemen aan alles wat het leven geven kon. Wat dit betreft hadden de Russen geen gunstiger tijdstip kunnen kiezen.

Overigens bleken de verwachtingen niet te hoog gespannen, integendeel. Het gezelschap stond als geheel, en ook op het stuk van de individuele prestaties, aanmerkelijke boven het peil van de Italianen, die in Indië een goeden naam had-

den en een trouw publiek. En alhoewel het in Rusland zeker niet als van den allereersten rang zou zijn beschouwd, telde het toch tal van voortreffelijke krachten. De sopranen Goesieva, Sasonzova en Kasanskaja, de bas Voinov, de tenoren Chernenko en Boesanovski, de eerste ballerina Nosova gaven operakunst van een gehalte als op Java nog niet was vertoond. Maar ver boven de anderen schitterden de drie sterren van de troep, die ook in Rusland een naam hadden en zonder voorbehoud tot de internationale klasse werden gerekend: de dirigent Wasiljef, de mezzo-sopraan Boerskaja en de bariton Hochloff.

Slavische nonchalance.

Wasiljef was doorkneed in zijn vak en in het bezit van een enorm geheugen. Hij had nog onder den vroegeren dirigent van het Concertgebouworkest Willem Kes gestudeerd, in den tijd dat Kes te Moskou dirigeerde, en kon met waardeering over den Nederlandschen maestro spreken. Een ras-muzikant, deze Wasiljef, en op en top een Rus, die de groote zaken breed aanpakte doch met echt-Slavische nonchalance alles bejegende wat hij van minder belang achtte. Tot die weinig belangrijke, ja te verwaarloozen dingen behoorden in zijn oogen ook de manifestaties van het publiek als het door getrappel, luid gemompel of zelfs gejoel uiting gaf aan zijn ongeduld over het te laat beginnen der voorstelling. De Russen waren namelijk nooit op tijd, en zelfs wanneer de zaallichten al gedoofd waren en men in het halfdonker zat te wachten, konden er nog wel eens vijf of tien minuten verstrijken, voordat eindelijk Wasiljef, zonder zich ook maar in 't minst te haasten, naar zijn pupiter stapte, de partituur ordende en het orkest liet inzetten. Deze trage onaandoenlijkheid is hem vaak kwalijk genomen maar was toch niet de oor-

Deeleman-koetsier wacht op een vrachtje.

zaak van de misère. De zaak stond zoo dat er in den boezem van het gezelschap doorgaans de grootste verdeeldheid heerschte en dat Wasilief vaak achter de coulissen eerst de gemoederen tot rust moest brengen wilde hij de kans niet loopen, dat de een of andere onmisbare kracht zou ontbreken als de voorstelling eenmaal aan den gang was. Als het publiek daardoor een kwartier of een klein half uur moest wachten, betreurde hij dat misschien wel in principe, maar in feite brak hij er zich het hoofd niet over. Men moest een Rus nu eenmaal maar nemen zooals hij was, vond hij.

Boerskaja. . .

Mevrouw Boerskaja was de groote lady van het gezelschap, lieveling van het publiek overal waar ze optrad, bemind bij haar collega's, voortreffelijk in zang en in spel, en de beste Carmen, die ik voor en nadien ooit gehoord heb. Een hoogst ontwikkelde vrouw, die verscheidene talen vloeiend sprak en zonder eenige moeite door haar schoonheid en persoonlijkheid het centrum werd van ieder gezelschap waarin ze zich bewoog. Nooit is er in Indië hartstochtelijker gezongen en vorstelijker geacteerd dan door Boerskaja in Mignon, Carmen, Pique-Dame, Roessalka, en ik ben ervan overtuigd, dat ze zich ook heeft kunnen handhaven in het illustere milieu van de Metropolitan Opera te Chicago, waaraan ze, als ik me wel herinner, later verbonden werd. Ze had er in elk geval de klasse en het karakter voor.

Over de tragische figuur van Hochloff heb ik al iets verteld. Hij was een kleine, magere man, in een kwijnend uiterlijk, de sporen dragend van de kwaal, die hem ten grave zou sleepen. Hij leefde eigenlijk alleen op de planken, maar dan werd hij ook een reus met een stem als een bronzen klok en de gebaren van een heerscher. Toen hij op Java arriveerde, wisten zijn vrienden al dat de laatste fase was ingetreden, maar zoo intens vlamde het hei-

lig vuur af en toe nog op, dat men hem nog bewonderen kon in een reeks onvergetelijke voorstellingen, waarin hij zich geheel en al vermocht te geven. Zijn droevig einde maakte diepen indruk op Java, maar ook in Wladiwostok, Moekden, Charbin, Tomsk, waar men weet wat zingen is en hem als een groote in het rijk der zangkunst had geëerd.

Artistieke en andere Triomfen.

Die honderd Russen van Feodorov behaalden op Java niets minder dan sensationele successen. In de eerste plaats artistieke, maar voorts ook mondaine, of als men wil demi-mondaine. Batavia, Soerabaja, Bandoeng, Semarang, Djokja, Solo ontvingen hen een en andermaal met stampvolle zalen en geestdriftige toejuichingen. Ze vonden een plaats in de cosmopolitische Indische samenleving. In de groote hotels maakten de vrouwelijke sterren opgang door een zekere uitdagende en tegelijk kwijnende behaagzucht waarvoor de Fransen den term „charme slave” hebben uitgevonden, maar die voor Java nog gloednieuw was. Ik vrees, dat heel wat ondegelijke — en misschien ook degelijke — landgenooten zich door die Slavische charme het hoofd op hol hebben laten brengen.

De mannelijke leden van het gezelschap bleken gemoedelijke en goedlachsche lui, altijd bereid om mee te drinken, mee te kaarten, mee te boomen voorzover dit laatste dan ging, want hun talenkennis was gering. Ze plachten met z'n allen de bezienswaardigheden van elke stad te bezoeken, en als men ergens een groepje druk pratende en luid lachende mannen en vrouwen ontmoette, de vrouwen soms in toiletten, die net een tikje modieuzer en buitensporiger waren dan oirbaar heette, wist men, dat het Russen waren, nog voordat de beurtelings weemoedige en juichende liederen werden aangeheven, die aan allen twijfel een einde maakten.

De Ontknooping.

Hun eerste tournee over Java werd dus in alle opzichten een triomf. Niet in de laatste plaats financieel: de minst betaalde korst had na afloop altijd nog een spaarpotje van een paar duizend gulden, de sterren hadden aanzienlijk meer. Ze besloten zes maanden vacantie te nemen en de rustpoos tevens te gebruiken voor een poging om een eind te maken aan de geschillen, die den troep in twee kampen verdeelden. Jammer genoeg voor die Russen brachten de schier eindeloze besprekingen tenslotte een radicale breuk in plaats van een overeenkomst. De minderheid, een tamelijk berooid troepje, ging onder leiding van Feodorov in Priok sloop. Hiertoe behoorde ook Boerskaja voor wie ik te elfder ure nog een concert in Concordia arrangeerde, omdat ze volgens haar eigen zeggen aan 't eind van haar Latijn gekomen was en zakgeld voor de reis noodig had. Feodorov vulde het gezelschap aan in Sjanghai en Manilla, en reisde toen welgemoed naar San Francisco, uitgangspunt van een Amerikaanse tournee.

De meerderheid begon een nieuw seizoen op Java, maar met Feodorov was niet alleen de zakenman verdwenen, maar ook de eenige, die door ervaring en kennis nog een zeker overwicht op de anderen kon doen gelden. Er ontstonden nieuwe verdeeldheden en splitsingen, het peil der voorstellingen daalde en na korten tijd werd de troep roemloos ontbonden. En toen zwermden deze uitheemsche trekvogels weer uit naar de vier windstreken; sommigen naar Europa, anderen terug naar Wladiwostok, weer anderen Feodorov achterna, die hen in genade aannam. Een klein aantal bleef nog wat op Java en vond in strijkjes een tijdelijk emplot. De welbekende „kleine Rus” van de Bataviasche Berhal was, als ik me niet vergis, de laatste van Feodorov's oorspronkelijke Mohikanen.

Zon-overgoten golven en ruischende palmboomen in de buurt van de haven van Tg. Priok.

VIA DE RUBBER

in de kleeren

Gedurende den oorlog heeft de Nederlandsch-Indische Regeering in samenwerking met het Amerikaansche Gouvernement groote hoeveelheden materiaal voor de rubberrehabilitatie aangekocht, om deze direct na de bevrijding in te zetten voor den wederopbouw van Indië. Niet alleen materiaal voor de rubberproductie in engeren zin, zooals rubberwalsen, coaguleerbakken, tapmessen, cups, mierenzuur, etc. zijn gekocht, maar ook auto's, riviervaartuigen en materiaal voor de mariabestrijding (o.a. sprayers en D.D.T.). Dit laatste materiaal is, behalve voor de bevordering van de rubbercultuur, ook dienstbaar gemaakt aan het algemeen belang. Het heeft zelfs in vele gevallen een uitkomst gebracht voor de oplossing van het nijpende transportprobleem. Al deze, tijdens den oorlog gekochte, goederen zijn met de leveranciers verrekend.

Vanaf 1 Januari t/m eind September 1946 heeft de export van rubber, hoofd-

zakelijk naar de Vereenigde Staten van Amerika, globaal 16 miljoen U.S. dollars opgeleverd. Dit bedrag is gestort op de rekening van het Ned. Indische Deviezen-instituut, dat over de bestemming van deze deviezen beslist en daarmee de aankopen van belanghebbenden in het buitenland financiert, waarbij de vraag, in hoeverre deze import van belang is voor Indië, den doorslag geeft.

Hieruit volgt, dat de uit den rubberexport verkregen deviezen niet rechtstreeks voor de rubberbelangen in engeren zin gebruikt worden (al zullen natuurlijk de rubberproducenten daarvan het door hen benodigde deel proportioneel toegewezen krijgen), evenmin als dit voor b.v. de copra of andere exportproducten het geval is. Deze fondsen komen ten goede aan de behoeften van heel Indië, en niet in de laatste plaats voor den import van textiel, waaraan thans allerwege in den Archipel zoo'n groot gebrek is.

Over zwijgen en spreken

Vergelijking tusschen
Britsche Kabinetsmissie
en Commissie-Generaal

Het is altijd mis met ons Hollanders, en in het bijzonder met onze Hollandsche bestuurders.

Nu eens wordt onze bewindslieden aangewreven, dat ze teveel praten, dan weer dat zij te zwijgzaam zijn. Ja, zeker, te zwijgzaam. Ook dat verwijt komt voor, zij het ook niet in eigen kring. Althans de „Straits Times” had het er laatst over in de volgende bewoordingen:

„Wat is het Nederlandsche volk toch gesloten!

Toen de missie van het Britsche Kabinet eenige maanden geleden naar India ging, wist de geheele wereld vooruit wat deze missie ging aanbieden. Mr. Attlee verklaarde — terwijl de missie nog onderweg was — dat India nu de gelegenheid had om „volkomen zelfstandigheid” te kiezen, zonder eenig voorbehoud; en deze toover-formule — die geen enkele conservatieve minister ooit had durven uiten, evenmin als eenige Labour-minister, in de vooroorlogsche politieke geschiedenis — werkte als een goede chirurgische snede, die de stinkende en etterende opeenhooping van rassenhaat in India den vrijen loop liet, met het gevolg dat de politieke atmosfeer van den eenen dag op den anderen was gezuiverd, toen de Indiërs zich realiseerden, dat zij niet meer te maken hadden met de oude imperialisten, maar met een geheel nieuwen geest van eerlijk idealisme in het Britsche politieke leven en de imperialistische politiek.

Vergelijk dit met de omstandigheden, die de Commissie-Generaal omgeven, die van Nederland naar Batavia is gestuurd. Dit lichaam gelijkt zeer veel op de Britsche Kabinetsmissie naar Indië.

Haar status, haar bevoegdheden en haar macht liggen op hetzelfde hooge niveau. De oogen van de wereld zijn op haar gericht, evenals zij dit waren op Lord Pethwick en zijn collega's in India. Haar bevoegdheden lijken eerder grooter dan die van de Britsche missie, daar zij gemachtigd is ter plaatse beslissingen van het grootste belang te nemen, alhoewel zij uiteindelijk verantwoording verschuldigd is aan de Regeering en het Parlement in Nederland. Bovendien geeft het in het leven roepen en haar uitzending naar Indië een belangrijke omme-zwaai weer in de Nederlandsche opinie ten opzichte van het koloniale probleem. Toen Dr. Van Mook indertijd in Maart aan het onderhandelen was met de Indonesiërs, waren de algemeene verkiezingen in Holland reeds aanstaande en het waren evenzeer het gemis aan politieke continuïteit in Nederland als eenige verdeeldheid van opinie over Sumatra en andere bestreden punten, die een overeenkomst hebben getorpedeerd. Maar de nieuwe regeering en het parlement in Holland hebben zich verplicht de Indonesische beweging opnieuw te benaderen en zijn vermoedelijk bereid, verder te gaan dan de heerschende figuren in de Nederlandsche politiek het in de maand Maart waren.

„Wat Nederland betreft” zeide prof. Schermerhorn in Batavia, „brengt de parlementaire en nationale achtergrond van de Commissie-Generaal een absoluut nieuw element in de besprekingen.

Hetgeen de Engelsche waarnemers in Singapore, die gewend zijn aan Britsche politieke tradities en precedenten, het meest verbaast, is dat, na al hetgeen in Nederland is gebeurd en nadat de leden van het Nederlandsche parlement en de Regeering reeds eenige weken in Batavia zijn, de wereld nog geen flauw idee heeft wat de nieuwe Nederlandsche voorstellen voor Java en Sumatra inhouden. Wij weten zelfs niet in breede trekken of in principe, wat de Nederlanders den Indonesiërs van plan zijn aan te bieden.”

Intusschen zijn de Nederlanders toch zoo zwijgzaam nog niet, of ze weten op dit verwijt een deugdelijk antwoord. Althans „De Nieuwsgier” in Batavia diende het blad uit de Leeuwenstad van de volgende repliek:

„De „Straits Times” heeft niet geheel ten onrechte de bevoegdheden van de commissie-generaal vergeleken met die van de Britsche missie, maar zij heeft nagelaten, en dat wèl ten onrechte, een vergelijking te trekken tusschen de omstandigheden in India en hier. Had zij dat wel gedaan, dan zouden ook haar de verschillen zóó duidelijk in het oog gesprongen zijn, dat zij ongetwijfeld over haar verbazing heengekomen was, dat de wereld nog altijd niet weet wat zij aan de Nederlanders heeft.

„Alvorens daarover nog iets te zeggen, mag wel worden vastgesteld dat een soort van masker-key, die op alle politie-

ke deuren past, niet bestaat. In twee gevallen heeft de Labour-regeering de kaarten op tafel gelegd in onderhandelingen, die eenigszins vergelijkbaar zijn met die welke thans hier worden gevoerd. In Cairo heeft zij dat gedaan en daarmee een volledig échec geboekt, waarvan zij zich thans met moeite tracht te herstellen. In India heeft zij het gedaan..... en met betrekkelijk succes, aan het slot van een periode van onderhandeling die, wanneer men het woord niet al te letterlijk neemt, minstens eenige jaren heeft genomen.

„Overigens..... van het uitsnijden van de zweer van de rassenhaat gesproken: is de politieke atmosfeer in Indië als bij tooverslag gezuiverd? En Calcutta, en Bombay dan? Is er al overeenstemming tusschen Jinnah en Nehru?

„Dit alles daargelaten: in India lag de positie volkomen duidelijk. Pethwick Lawrence stond voor een probleem dat in laatste ontleding uiterst eenvoudig was. Dit houdt natuurlijk geen beoordeeling in. Hier is de toestand gecompliceerd en onoverzichtelijk. Een politieke kaart van Indonesië vertoont vele witte plekken, die zullen moeten worden ingevuld, alvorens men de situatie kan beoordeelen. Een politiek van „directe actie” zou hier bovendien in hooge mate embarrasseerend kunnen zijn voor..... de andere partij. Om het zonder omwegen te zeggen, ook aan Sjahrir is de commissie-generaal verplicht tot behoedzaamheid.

„Om in de beeldspraak van de „Times” te blijven: kan het nuttig zijn de kaarten op tafel te leggen voor men ze goed gezien heeft?”

Sarangan, een prachtig vacantie-oord in de bergen van Oost-Java, met maagdelijke en kunstmatig aangelegde bosschen. Een keur van wandeltochten, uitstapjes te paard en watersport op het meer dragen zeer veel bij om Sarangan tot een ideaal herstellingsoord te maken.

Planten-quarantaine

Vóór den oorlog controleerde de Plantenquarantaine-dienst, een onderdeel van het Instituut voor Plantenziekten te Buitenzorg, nauwgezet alle vruchten en plantenmateriaal, welke in Indië geïmporteerd werden, om te voorkomen, dat daardoor plantenziekten, die buiten Indië optraden, in den Archipel zouden binnendringen. Het grootste gevaar dreigde niet van de zijde van de groote importeurs van vruchten, die er bijna altijd wel voor zorgden, dat de partijen behoorlijk waren gekeurd en dat bij de verzending de noodige voorzorgen tegen infectie genomen waren, maar van de reizigers, die in hun bagage enkele vruchten of planten voor eigen gebruik meevoerden. Daarbij was het zelfs noodig, bij het embarkeeren de reizigers voor de keus te stellen, vruchten van twijfelachtige herkomst meteen op te eten of weg te gooien.

Ondanks deze scherpe voorzorgsmaatregelen heeft men niet kunnen voorkomen, dat de aardappelcultuur op Java besmet is met *Phytophthora* en krulziekte. Op Sumatra was alleen de *Phytophthora* doorgedrongen, terwijl Celebes en de overige Groote Oost tot op heden hiervan vrij gebleven zijn. Het was dus noodzakelijk om ook in het interinsulair verkeer de bovengenoemde voorzorgen toe te passen.

Thans is de Plantenquarantaine-dienst hiermede weer begonnen. Deskundige ambtenaren zijn gestationeerd in de havens van Tandjong Priok, Semarang, Soerabaia, Medan, Pangkal Pinang en in de belangrijkste havens van Borneo en de Groote Oost, tevens ook op de vliegvelden. Vruchten, aardappelen en ander plantenmateriaal, doch ook potten met aarde, welke eveneens een bron van besmetting kunnen vormen, worden scherp gecontroleerd.

De voornaamste haarden van besmetting zijn het Middellandsche Zeegebied, o.a. Palestina, (van waar sinaasappelen de infectie kunnen overbrengen), Californië, Australië en China. Over China is in dit opzicht heel weinig bekend. Op het oogenblik is men op zijn hoede voor

Kenarilaan in 's Lands plantentuin te Buitenzorg.

het binnendringen van de fruitvlieg uit het Middellandsche Zeegebied. Dit insect is reeds doorgedrongen tot de Fiji-eilanden in de Pacific. Welke groote belangen

hierbij op het spel staan, moge blijken uit het feit, dat de fruitvlieg in Amerika reeds voor meer dan één milliard dollar schade heeft aangericht.

De haven van Makassar

Wie thans den havenkant van Makassar bezoekt, moet wel getroffen worden door het groote aantal schepen, zoowel in de haven als op de ree.

Is dit aan den eenen kant verheugend als bewijs van het toenemende belang van Makassar als handelsstad, anderzijds wordt het veroorzaakt door minder prettige omstandigheden.

Er is nog altijd een groot gebrek aan goedangruimte. Daardoor kunnen de aangebrachte goederen niet zoo snel verwerkt worden, en moeten de schepen langer blijven liggen dan onder normale omstandigheden. Dit is momenteel ook in andere havens het geval. Passagiers- en goederenvervoer geschieden daardoor veel langzamer dan vroeger. Men kan zeggen dat een schip thans slechts twee reizen maakt tegen drie in normalen tijd.

Aan opslagruimte wordt daarom thans

te Makassar met kracht gewerkt. Zelfs de tribune op het raceterrein is tot goedang verbouwd. Duizenden tonnen cement zijn aangevoerd en op verschillende punten in het havengebied en in de stad staan de muren voor loodsen al overeind. In de a.s. Westmoesson zullen heel wat meer goederen ondergebracht kunnen worden dan nu het geval is.

De haven heeft ook een ander aspect gekregen door de betere beveiliging.

Eenigen tijd geleden was de situatie practisch onhoudbaar geworden. Tusschen de havenarbeiders had zich allerlei gespuis gemengd, dat vaak met succes zijn slag wist te slaan. De diefstallen namen zuke afmetingen aan dat schepen soms weigerden te lossen indien de bewaking niet verscherpt werd. Scheepsofficieren werden bedreigd en bekogeld met stukken steenkool en ijzer, als zij tegen de leden van het dievengilde optraden. De haven werd een normaal ope-

ratieterrein voor rooversbenden. De politie deed wat zij kon om hieraan paal en perk te stellen, maar zij beschikte over te geringe krachten om het overal toegankelijke, uitgebreide havencomplex afdoende te bewaken. Verbetering trad in toen het geheele haventerrein met prikkeldraad werd omrasterd en militairen beschikbaar werden gesteld voor de bewaking. Er is thans een aanzienlijke vermindering in de diefstallen te constateren.

De toegangen tot de haven worden scherp bewaakt.

Het interinsulair vervoer neemt steeds toe. De schepen komen steeds met volle ladingen aan en vertrekken eveneens practisch vol. Zoo is er vertier genoeg in de haven van Makassar, waar thans per maand gemiddeld 40000 ton lading wordt verwerkt.

TRANSPORT-PERIJKELLEN ENDE AVONTUREN

SCHERTS EN ERNST

van *Jadocus Toeback*

Uit „De Klewang” (Medan”).

—Hoofd, zei ik tegen het Hoofd van mijn Dienst, mag ik ook eens mee.

Het Hoofd schudde mismoedig het hoofd en vroeg:

— Jij ook al?

En hij maakte een gebaar van halsafsnijden.

Ik keek naar de auto, die wij gekregen hebben, na veel zorgen, ellende en moeite en ik begreep alles. De suicide-car. Het laatste geheime wapen van den Leger Voorlichtings Dienst. Zij was een kruising tusschen een Ford van 1897 en de Naardensche stoomtram, met reminiscenties aan een zevenpittig petroleumtoestel. Innerlijk was zij verscheurd, de kapok stulpte uit haar zittingen en lendenen. Haar linkerachterbeen hinkte. Zij leed aan een chronische bronchitis. Haar benzinetank had een schedelbasisfractuur, waardoor zij haar geheugen kwijt was en vaak geheel verkeerde wegen bewandelde. Een van haar oogen bleek dichtgeslagen, het andere ontbrak. Zij was onvolgroeid. Een crétin. Toen het Hoofd in haar binnenste was gekropen en aan iets morrelde dat het midden hield tusschen een stuurrad en een steelpan, stak zijn hoofd door een gat in de kap. Het hoofd van het Hoofd tuurde naar links en rechts. Daarna draaide hij aan verschillende handles en drukte hij op diverse knopjes, waarop het kleine monster begon te brullen als een achtmotorige bommenwerper.

— Stap in, schreeuwde het Hoofd, ik kan haar niet meer houden.

Ik dook met een snoeksprong op de als cactussen omhoog stekende veeren van de achterbank. De auto begon te steigeren als een ongetemde hengst en nam vervolgens een aanloop, met alle vier wielen van den grond. Ik kneep mijn oogen dicht. Na enkele seconden durfde ik naar buiten te kijken. Beneden ons lag het Hoofdkwartier. We genoten een verrukkelijk uitzicht over de geheele stad met een goed deel van de omgeving en de extremisten.

— Ik dacht dat je het over een auto had, schreeuwde ik naar het Hoofd, die verbeterde met het stuurrad worstelde.

— Dat is het ook, brulde hij terug, maar ze heeft soms van die kuren.

Wij landden lang niet slecht op het hockeyterrein van de Esplanade. Wij hadden nog twee en een half wiel over, maar zij rende aarzelloos verder, in de richting van de Kesawan. Zeven extremisten wierpen zich geheel ontmoedigd van het dak van het gemeentehuis, een achtste verslikte zich in zijn lidmaat-

schapskaart van de pemoeda-beweging, en kreeg een tak van een zenuwzinking.

— Gaat zij niet fijn, brulde het Hoofd.

Op dat oogenblik bevonden wij ons op de barricaden voor de Chineesche wijk.

— We zijn vlag bij Rathkamp, riep ik hoopvol.

— Ik heb haar niet meer in mijn macht, schreeuwde het Hoofd en op hetzelfde oogenblik raasden wij over de Soekamoeliabrug. Ik had nauwelijks tijd een Japanschen heer te groeten, die in een slee van een wagen, glimlachend als een kind, over het asfalt gleed.

Nu begon onze wagen echter vaart te minderen, maar in stede van te stoppen ving zij aan schalksche en guitige sprongetjes te maken, uitsluitend op haar achterwielen. De voorwielen waren trouwens nergens meer te vinden. De motor zong rythmisch „well well, you fix me swell”.

— Is ze niet snoezig, zei het Hoofd, ik ben benieuwd waar ze heen gaat.

Na twee kilometer kwam ze achter haar adem. Boven de carburator begon zich een dichte, mistige rookwolk te ontwikkelen.

— Bikini, zei het Hoofd, de vijfde atoombom.

Een licht, gorgelend geluid, gevolgd door een dreigend ruischen, deed ons het ergste vreezen, maar zij herstelde zich spoedig. De atoombom, in haar motor verborgen, gaf den geest nog voor zij tot explosie kon komen. Wij reden nog op één wiel verder, in de richting van het Sint Elisabeth Ziekenhuis.

Ik herinner mij verder alleen, dat zuster Jongman heur koele hand op mijn brandende voorhoofd legde. Ik lag in een groot wit bed, met aan den anderen kant een trompetter van het zevende bataljon, die machteloze pogingen deed om de marche funèbre te blazen. Het Hoofd stond aan mijn voeteneind.

— Waar is zij, vroeg ik.

Zij wilden Elvire roepen.

— Ik bedoel onze auto, zei ik. Laat onze auto voorkomen, ik moet naar huis. Het Hoofd haalde droevig de schouders op.

— Zij is even in de reparatie, zei het Hoofd, maar morgen hebben wij weer de beschikking over haar.

— O mijn hemel, zei zuster Jongman en begon een nieuw bed in gereedheid te brengen.

De trompetter gaf den moed niet op en probeerde het nu met Grieg.

Dr. Tjijstra naar Indië

Dr. Tjijstra, hoofdredacteur van „Het Indisch Nieuws” en redacteur Overzeesche Gebiedsdeelen van de „Nationale Rotterdamsche Courant”, die eerst kortgeleden na een verblijf van negen maanden in Indië hier te lande terugkeerde, staat thans op het punt opnieuw naar het Verre Oosten te vertrekken.

Tijdens zijn laatste verblijf in Indië woonde hij o.a. de Malinoconferentie bij als correspondent van A.N.P. en Aneta. Thans zal hij in soortgelijke tijdelijke functie, Indische en Nederlandsche pers op de hoogte houden van een nieuwe historische bijeenkomst: de Bali-conferentie. De heer Tjijstra hoopt begin Januari naar patria terug te keeren.

Wij wenschen hem succes met zijn arbeid en behouden terugkomst!

Luitenant-generaal W. Schilling **in ons Land**

Op Donderdag 17 October j.l. arriveerde uit New York op Schiphol luitenant-generaal W. Schilling, hoofd der Nederlandsche militaire missie in Japan, die van 20 Mei tot 1 October geattacheerd geweest is bij Mac Arthur's Hoofdkwartier in Tokio. De generaal, die via de Vereenigde Staten reisde, is naar Nederland gekomen om aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken verslag uit te brengen over zijn bevindingen. Generaal Schilling heeft in Japan belangrijke resultaten bereikt ten aanzien van de terugvorderingen der door Japanners uit Nederlandsch-Indië geroofde goederen.

„Mac Arthur, groot militair”.

Over den toestand in Japan deed luitenant-generaal Schilling eenige interessante mededeelingen. „Hoewel de Japanners zich zeer gedisciplineerd gedragen en er geen sabotage tegen Mac Arthurs bewind te bespeuren valt, zal er nog geruimen tijd voorbij moeten gaan, eer het Japansche volk onder de democratische volkeren als gelijkwaardig kan worden beschouwd. Ik heb groote bewondering gekregen voor Mac Arthur. Hij is zeer gezien en staat bekend om zijn gematigde levenswijze; hij rookt niet en

drinkt niet. Generaal Mac Arthur is een groot militair en een voortreffelijk diplomaat. Mijns inziens zal Hiro Hito in zijn „decoratieve functie” door Mac Arthur gehandhaafd worden, daar de positie van zijn troon ten nauwste verband houdt met het politieke evenwicht van het Japanse volk.”

Sultanskroon van Pontianak teruggevonden.

Ook bracht generaal Schilling de verheugende mededeeling, dat de Kroon van den Sultan van Pontianak, die op Borneo was gestolen, teruggevonden is, die een waarde van bijna een half miljoen gulden vertegenwoordigt, terwijl eenige schepen van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij werden opgespoord.

De Nederlandsche militaire missie in Tokio heeft eveneens getracht de repatriëring van de uit Nederlandsch-Indië weggevoerde Nederlandsche onderdanen te bespoedigen.

Op 14 November j.l. heeft de generaal zich per K.L.M.-vliegtuig naar Batavia begeven, waarna hij via Manilla naar Tokio zal terugkeren.

De sultan van Pontianak
Z. H. Hamid II.

Duurtetoelag voor gerepatriëerde landsdienaren

Het Ministerie van Overzeesche Gebiedsdeelen heeft bepaald, dat gerekend van 1 Januari 1946 aan de in Nederland vertoevende Nederlandsch-Indische landsdienaren buiten werkelijken dienst, gepensioneerde landsdienaren en weduwen en weezen van landsdienaren zoomede aan gelijkstandige categoriën van personen, boven de inkomsten, die zij ten laste van de Indische pensioenfondsen genieten, een duurtetoelag wordt toegekend. De bedragen dezer toeslagen zijn gebaseerd op de gestegen kosten van levensonderhoud in Nederland.

Voor hen, die na 1 Januari zijn aangekomen, gaan de duurtetoelag en de kindertoelag in op den eersten van de maand, waarover die inkomsten in Nederland voor het eerst zijn of worden genoten.

De kindertoelag aan gewezen landsdienaren bedraagt voor elk niet gehuwd of gehuwd geweest zijnd kind, dat zij te hunnen laste hebben, 3% van het maandelijksche pensioen met een minimum van f 7.50 en een maximum van f 17.50 per maand.

De duurtetoelag en de kindertoelag aan gepensioneerde landsdienaren zullen echter het totaal inkomen aan pensioen, duurtetoelag en/of kindertoelag niet boven f 800.— per maand mogen bedragen.

De regeling van den Indischen toeslag luidt als volgt:

Inkomsten per maand	De duurtetoelag in procenten
I. voor hen die verlofsbezoldiging, nonactiviteitstractement of wachtgeld genieten.	Eerste f 100.— 40% Volgende f 100.— 30% Volgende f 200.— 20% Resteerende bedrag 10%
II. Voor hen die burgerlijk pensioen genieten, ingaande op of na 1 October 1943. Voor hen, die militair diensttijdpensoen genieten, ingaande op of na 16 Dec. 1936. Voor hen, die rangpensioen genieten ingaand op of na 16 Dec. 1936 (beneden onderofficier).	25 % met een maximum van f 42.50 per maand.
III. Voor hen, die burgerlijk- dan wel militair diensttijdpensoen genieten, ingaand op of na 1 April 1934.	10 % met een minimum van f 5.— en een maximum van f 30.— per maand.
IV. Voor burgerlijk pensioen, militair pensioen ingaand voor 1 April en voor militair rangpensioen ingaande voor 16 December 1936.	Eerste f 100.— 10%. Volgende f 100.— 5%. Resteerende bedrag nihil. Met een minimum van f 5.— per maand.
V. Voor hen, die weduwenpensioen of weezenonderstand genieten.	25 % met een maximum van f 30 per maand.

Nieuwe Onderhandelingstechniek!

„Nieuwsgier” te Batavia schreef naar aanleiding van de overeenkomst tot staking der vijandelijkheden een opgewekt commentaar, dat zich niet slechts beperkt tot wat werd bereikt, doch tevens de naaste toekomst in den gezichtskring trok.

„Vreugde”, aldus het blad, „over het tot standkomen van het bestand — een gelukkige greep van de officieele verklaring — is algemeen in Nederlandschen kring, en men mag er niet aan twifelen: ook in Indonesischen, al leidt het revolutionnair complex ertoe, dat men er moeilijker uiting aan geeft. Zij wordt niet verduisterd door twijfel ten aanzien van de vraag, of er nu over een paar dagen inderdaad nergens meer wordt gevochten. Het is geen bewijs van wantrouwen, doch van gezond realisme, wanneer men de vraag stelt, of Sjahrir er inderdaad in zal slagen op korten termijn de integrale nakoming van het bevel, het vuren te staken, te bereiken. Laat ons de situatie onder het oog zien: er zal hier en daar nog wel eens een incident voorvallen. Wij zullen in het oog moeten houden, dat de voornaamste winst van Maandag, namelijk dat beide partijen elkaar vertrouwen hebben geschonken, er niet door in gevaar behoefte te worden gebracht. Sjahrir's taak en de onze loopen nu parallel.

Hoe ziet men nu de ontwikkeling in de naaste toekomst? De Commissie-Generaal heeft zich daarover uitgesproken in een verklaring, die oogenschijnlijk een ietwat cryptisch karakter draagt. Zij verwacht een „basic political agreement” nog voor 30 November. Wat verder in haar verklaring zegt zij, dat de onderhandelingen over den wapenstilstand haar in de gelegenheid heeft gesteld om haar methode te openbaren, die bestaat in het pogen om geleidelijk aan volledige omschreven overeenkomsten te bereiken op specifieke punten en aldus de atmosfeer te scheppen, waarin de geheele toekomstige politieke structuur kan worden opgebouwd. Terwijl deze onderhandelingen gaande zijn, zoo zegt zij tenslotte, zal geen algemeen formule worden vastgelegd.

Begrijpen wij deze verklaring goed, dan zal dus deze „basic political agreement” meer zijn een werkplan dan een overeenkomst en wordt inmiddels geleidelijk aan gebouwd aan de nieuwe organisatie. Langzamerhand zal tusschen partijen bij het overleg over allerlei vraagstukken, centraal en gedecentraliseerd, het vertrouwen en de mogelijkheid van samenwerking groeien, en tenslotte zal de overkapping als het ware als natuurlijk resultaat van dit overleg te voorschijn treden. De formulering van het antwoord op de netelige vragen van groot principieel allure, waarop men zich nu al zoo lang blindstaart, omdat oogenschijnlijk een onoverbrugbare kloof partijen scheidt, zou dan kunnen plaats hebben in een atmosfeer van goeden wil en zonder de stoornis van allerlei negatieve effecten. Het is een geheel nieuwe benadering van het probleem, die ons aldus wordt geopenbaard, en een die veel belooft.”

Australiers landden op Lombok

Een historisch verhaal uit den Japanschen bezettingstijd, dat in sobere woorden den trouw en dankbaarheid illustreert der Sasaksche bevolking van Lombok....

Sasaks hielpen hen voort.

In Mei 1944 ontdekte twee Sasaks ergens aan de kust van Lombok in het bosch Europeesche goederen. In de buurt hiervan troffen zij een tweetal Australiërs aan, die hun eten gaven. Eén van de Sasaks kon zijn mond niet houden en vertelde een ieder, die het maar hooren wou, hoe lekker of het eten, dat hij gekregen had, wel was geweest. Het gevolg was natuurlijk, dat de Jap dit ter oore kwam, die daarop, geholpen door vele politie-agenten, een klopjacht op de Australiërs begon.

Deze bleken evenwel verdwenen te zijn, echter met achterlating van hun barang.

Inmiddels was één der Australiërs door een Sasak naar de dessa Selodong gebracht, terwijl de ander zich verborgen hield. Het hoofd (de Kliang) van het naburige Blongas werd gewaarschuwd en deze kwam direct naar Selodong, waar de Australiër hem in gebrekkig Maleisch vertelde, dat hij op Lombok was gekomen om een onderzoek in te stellen naar de plaatsen waar de Jappen gelegerd waren.

Hij had voor dit onderzoek 3 maanden tijd, waarna hij naar Singapore zou vertrekken. Hierop werd de Australiër door gidsen weer teruggebracht naar de plaats waar hij zijn vriend had achtergelaten en drie dagen later waren beide terug in Selodong.

Jappen op drijfjacht.

Inmiddels waren evenwel in Blongas een 25-tal Jappen aangekomen, die met vele agenten en opgeschoten schoolkinderen naar de Australiërs zochten. Op last van den Kliang werden beiden in het bosch verborgen, waar zij 4 dagen en nachten in een hutje op een ladang in de omgeving van Blongas verbleven.

De bewoners van de dessa hielden op bevel van den Kliang hun mond stijf dicht en niemand wist iets van de Australiërs af. Om ontdekking te voorkomen, werden de sporen, die de Australiërs bij hun omzwervingen rond Blongas mochten maken, bij toerbeurt door een aantal dessa-bewoners uitgewischt. Hierdoor kwam het, dat de Japanners met hun volgelingen niets ontdekten ondanks het feit, dat beide partijen op nauwelijks een kilometer afstand van elkaar rondzwierden.

Na eenige dagen rondgedoold te hebben in de buurt van Blodas — terwijl de Jap er met zijn kornuiten zat — de heele bevolking dit wist, doch haar mond hield, werden de beide Australiërs op eigen verzoek door een Sasakschen gids naar Bengkang gebracht, waar zij huns weegs gingen.

Eenige dagen nadat dit tweetal verdwenen was in de richting van Midden

Lombok, kwam een Jappen-spion te Blongas, die wist te vertellen, dat 2 Europeanen waren gesignaleerd op het strand bij Pengantap. Hierop brak de Jap uit Blongas op en vertrok daarheen.

Eenige dagen nadat de Australiërs uit Blongas in de richting van Midden Lombok verdwenen waren, zagen de Kliang van Pengantap en een ander in de morgenuren een rubberboot op het strand in de buurt van het dorp, zoomede twee Europeanen bij het bootje.

Eén van de Australiërs vroeg aan den Kliang waar zich op Lombok veel Jappen bevonden en kreeg als antwoord: „Op Ampenan, Mataram en Bangko. Ook vertelde de Kliang hun, dat op dat moment Jappen bezig waren naar Europeanen te zoeken.

Met het oog op de veiligheid der Australiërs achtte de Kliang het gewenscht hen te verbergen. Hiertoe liet hij een hutje bouwen aan de voet van de Goenoeng Djakok en maakte hij een regeling om hen geregeld van voedsel te voorzien.

Intusschen kwamen bij tientallen de Jappen te Pengantap aan, om een onderzoek in te stellen naar de gerapporteerde landing van twee Europeanen. Zoowel de Kliang als de bevolking ontkenen iets van deze personen af te weten. Zelfs een mishandeling van den Kliang bracht geen resultaat.

Helaas vond de Jap het rubberbootje en wat barang bij een hutje. De beide bewoners (later te Soerabaia overleden) werden afgeranseld totdat ze flauw vielen, en bekenden tenslotte, dat een zekere Amaq Redam de Australiërs van voedsel voorzag en verder hielp (dit deed Amag Redam in opdracht van den Kliang).

Gruwelijke mishandelingen.

Toen Amaq Redam, die hiervan niets wist, maar inmiddels de Australiërs voor de veiligheid verder het land had ingebracht, kort daarop weer te Pengantap kwam om voedsel te halen, werd hij door de Jappen gegrepen, afgeranseld, met zijn hoofd omlaag vastgebonden en daarop met heete ijzeren pennen in zijn dijen en kuiten bewerkt (de litteekens zijn nog zichtbaar), teneinde hem tot volledige bekentenis te dwingen. Ondanks het feit dat hij dag in dag uit werd gemarteld verried Amaq Redam niemand, ook niet den Kliang.

Hij is er levend afgekomen, werd veroordeeld en afgevoerd naar Soerabaia, waar hij na de capitulatie wist vrij te komen en per prauw weer naar Lombok terugkeerde. Terecht staat deze dappere man bij zijn dessagenooten momenteel in zeer hoog aanzien.

Het eenige wat Amaq Redam had moeten bekennen was, dat er inderdaad twee Europeanen in de buurt waren. De Japanner liet toen de geheele bevolking van Pengantap en het aangrenzende Bengkang aantreden om de bosschen te laten helpen afzoeken. Hoewel de bevolking wist waar de Australiërs waren, zweeg zij als het graf. Om te voorkomen, dat de dorpelingen de Australiërs zouden helpen, hield de Jap iederen avond appèl, waarbij niemand mocht ontbreken.

Ook hier vond men een middeltje op. Overdag hielpen enkele dorpelingen uit Bengkang — in stede van te zoeken — de Australiërs met hun hutje te versterken, de radio-installatie op te zetten en de radiotrapmachine voor het opwekken van den benodigden stroom te bedienen.

Tevens brachten zij eten. 's Avonds was dan een ieder op het appèl weer present.

De Kliang van Bengkap, die met den Kliang van Pengantap in het complot zat, werd door de Jappen iederen dag afgeranseld doch dit mocht niet baten. Beiden gingen voort hun dorpelingen in het geheim te sterken om koppig vol te houden en niets te verraden.

Vliegtuigen brachten redding.

Nadat dit zoo vijf dagen had geduurd, vertelden de Australiërs hun helpers, dat zij weer van Lombok weg wilden en om een vliegtuig hadden geseind. Den volgende dag kwamen dan ook inderdaad drie vliegtuigen boven Pengantap cirkelen. Twee daalden op het water neer, terwijl één als dekking boven het dorp en de toestellen bleef rondcirkelen.

Aangezien de Japanners hun hutten in Pengantap niet dorsten te verlaten, zoolang er een vliegtuig in de lucht boven hen zat, konden de Australiërs ongehinderd naar de zee afdalen en naar de toestellen toe zwemmen.

Hiermede eindigde deze 10-daagsche Australische invasie van Lombok.

Een oudere bewoner van Lombok op weg naar zijn werk in de savah.

Gevraagd

Tijdschriften

voor
Nederlandsche Militairen
en Burgers
in Indië

*

Ongefrankeerd te zenden aan:
Roode Kruis Tijdschriftendienst - den Haag

Zo juist verschenen:

„en Soekarno lacht"

Ervaringen van een onafhankelijk oorlogs-correspondent ALFR. van SPRANG

Met pakkende foto's uit republikeinse bron. In kleurig omslag, prijs

F 2.90

UITGEVERIJ W. VAN HOEVE
'S-GRAVENHAGE

In de boekhandel verkrijgbaar

Copyright

Zoo'n leuke HUMORISTISCHE tekening kunt ook U thuis leeren maken met onze schriftelijke teekenlessen ad. f 15.50 per complete cursus Humor. en Caricatuur-teekenen. HET BETAALT U! Zend briefkaart voor geill. prospectus aan

Tronka
TEEKENSTUDIO

1e v. d. Boschstraat 143
Tel. 773203 - DEN HAAG

De beste tandcream heet MEDINOS!

Slechts de allerbeste tandcream is goed genoeg wanneer het gaat om zoo'n nauwlettende zaak als mondverzorging. De capillair-actieve*) Medinos-tandcream geeft prachtige, glanzende tanden - een frisschenmond - verwijdert en voorkomt elk spoor van tandsteen en maakt bovendien Uw tandvleesch gezond en sterk!

De wetenschappelijk bereide en gecontroleerde Medinos-tandcream is zacht in zuivere en desinfecteerende werking. Een ideale tandcream voor hen, die prijs stellen op gesoigneerde tanden.

Norm. tube
37½ ct.
Grote tube
65 ct.

MEDINOS

capillair-actieve TANDCREAM

★ Doeltreffend door capillair-actieve werking

Een vloeistof, die capillair-actief is, stijgt uit zichzelf in uiterst nauwe buisjes omhoog. Medinos dringt tengevolge van haar capillair-actieve kracht diep door tot in de microscopisch kleine groefjes van het tandoppervlak, waar reiniging met den borstel onmogelijk is en waar tandbederf juist het eerst kan optreden.

Medinos Laboratoria, Amersfoort

M 218

Een welkam geschenk

voor wie Indië lief heeft is de

Insulinde kalender 1947

Zes bladen met een reproductie in vierkleurendruk naar schilderijen van L. J. Eland, prijs **F 4.50**

In de boekhandel verkrijgbaar

UITGEVERIJ W. VAN HOEVE
'S-GRAVENHAGE

fa. Leefson & van Wieringen

Directie Joh. van Wieringen, Makelaar

ONDERNEMING VAN

V PUBLIEKE VERKOOPINGEN

WETERINGSCHANS 28 A

TELEFOON No. 33550

AMSTERDAM

Waarom zijn er zooveel kundige menschen, die niet de positie bekleeden, die in overeenstemming is met hun capaciteiten? Omdat zij hun capaciteiten niet naar voren weten te brengen! Capaciteiten zijn als koopwaar, zij moeten aan den man gebracht worden!

LEVEN IS VERKOOPEN!

Wat U ook aan te bieden hebt, kennis, waren, diensten, ideeën, de aanbieding komt altijd neer op VERKOOPEN. Verkoopen is overreding. Overreden stelt eischen aan Uw persoonlijkheid, aan Uw

menschenkennis, aan Uw inzicht, aan Uw argumentatie.

VERKOOPEN MOET U LÉÉREN!

Dat doet Dalmeijer's schriftelijke cursus „Verkoopen volgens de leer van het Wetenschappelijk Koopmanschap”. In dezen cursus zijn de resultaten verwerkt van een jarenlange praktijk en wetenschappelijke studie en hij geeft U die resultaten bevattelijk, overzichtelijk en gereed voor onmiddellijk gebruik.

Dertig lessen geven U een volledig inzicht in de Psychologie en de praktijk van den verkoop. Een volledige inhoudsopgave die U verrassen en boeien zal, vindt U in de brochure. Met de kennis uit dezen cursus opgedaan, openen zich voor U nieuwe perspectieven en mogelijkheden. Verzuim toch vooral niet die brochure te lezen, dan pas zult U overtuigd zijn van de groote wetenschappelijke en praktische waarde van den cursus, waarvan de attesten van duizenden cursisten getuigen.

Na invulling opzenden met 15 ct. postz., aan Dalmeijer's Cursussen, Afd. HIN 3546 Koninginneweg 182, A'dam-Z. U kunt ook per brief schrijven, als U dit blad niet wilt beschadigen.

(langs deze lijn afsnijpen a.u.b.)
Zendt mij uitgebreide inlichtingen over Uw schriftelijke Cursus: „Efficiency Techniek”.

NAAM:
BEROEP: **LEEFTIJD:**
STRAAT: **No.**
PLAATS:
(invullen in DRUKletters a.u.b.)

**DENK AAN UW TOEKOMST!
ZEND DEZE BON NU IN!**

Agenturen gevraagd

van en naar

Indië

door bestaande Verkooporganisatie

*

Brieven onder No. 1814 aan Advert. Bur. „Major”
Laan van Meerdervoort 189F, Den Haag

Indische School voor Meisjes en Vrouwen

Beschermvrouwe H.M. de Koningin

WESTEINDE 46 - 'S-GRAVENHAGE - TELEF. 330695

Driemaandelijksche cursus tot opleiding voor de tropen.

Schoolgeld totaal f 125.— - Inschrijving loopenden cursus alsnog mogelijk.

Spreekuur Woensdag 2-4.

De Directrice L. S. D. MERKUS.

BILLITON-BEDRIJVEN

N.V. Hollandsche Metallurgische Bedrijven

Hoofdkantoor: LYCEUMPLEIN 19, TEL. 18 34 40
'S-GRAVENHAGE

Fabriek: WESTERVOORTSCHE DIJK 67 J, TEL. 1540
ARNHEM

Producente van:

TIN

Billiton Tin gegar. 99,9% Sn.
Tulp tin gegar. 99,85% Sn.
Lam en Vlag Tin gegar. 99,5, 99 en 98% Sn.

Maagdelijk Blokklood

Merk „Tulp” (min. 99,9% Pb)

Legeeringen

Tinsoldeer in blokken en staven
Witmetaal
Drukkerij metaal
Hardlood.
Bronselegeringen

Diversen

Calciumarsenaat
Wolframverbindingen
Vanadiumverbindingen
Bismuth